

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

THEORETICAL ASPECTS OF FINANCIAL ACTIVITY MANAGEMENT OF THE ENTERPRISE

УДК 334.72:658.1(477)

<https://doi.org/10.32843/bses.55-13>

Бондар Ю.А.¹

к.е.н., доцент
Льотна академія
Національного авіаційного університету
Єрошкін К.А.
магістрант
Льотна академія
Національного авіаційного університету

Bondar Yulia

Flight Academy
of National Aviation University
Yeroshkin Kyrylo
Flight Academy
of National Aviation University

У статті розглянуто особливості управління фінансовою діяльністю підприємства. Зазначено, що господарська діяльність кожного підприємства є предметом уваги широкого кола учасників економічних відносин. Проаналізовано, що основним інструментом є фінансовий аналіз для об'єктивної оцінки фінансового стану підприємства, що аналізується. Розглянуто господарську діяльність підприємства, яка нерозривно пов'язана з його фінансовою діяльністю. Доведено, що підприємство самостійно фінансує всі напрями своїх витрат відповідно до господарських планів, розпоряджається наявними фінансовими ресурсами, вкладаючи їх у виробництво продукції з метою отримання прибутку. Узагальнено теоретичні аспекти управління фінансовою діяльністю підприємства у сучасних умовах господарювання, а також визначено основні методи інформаційного та технічного забезпечення системи управління фінансовою діяльністю підприємства.

Ключові слова: фінансовий стан, управління, підприємство, фінансова діяльність, суб'єкт господарювання, фінансові відносини.

В статье рассмотрены особенности управления финансовой деятельностью предпри-

ятия. Отмечено, что хозяйственная деятельность каждого предприятия является предметом внимания обширного круга участников экономических отношений. Проанализировано, что основным инструментом служит финансовый анализ для объективной оценки финансового состояния анализируемого. Рассмотрена хозяйственная деятельность предприятия, которая неразрывно связана с его финансовой деятельностью. Доказано, что предприятие самостоятельно финансирует все направления своих расходов в соответствии с хозяйственными планами, распоряжается имеющимися финансовыми ресурсами, вкладывая их в производство продукции с целью получения прибыли. Обобщены теоретические аспекты управления финансовой деятельностью предприятия в современных условиях хозяйствования, а также определены основные методы информационного и технического обеспечения системы управления финансовой деятельностью предприятия.

Ключевые слова: финансовое состояние, управление, предприятие, финансовая деятельность, субъект хозяйствования, финансовые отношения.

The article considers the features of financial management of the enterprise. It is noted that the economic activity of each enterprise is the subject of attention of a wide range of participants in economic relations. It is analyzed that the main tool is financial analysis to objectively assess the financial condition of the enterprise under analysis. The economic activity of the enterprise, which is inextricably linked with its financial activities, is considered. It is proved that the company independently finances all areas of its costs in accordance with production plans, disposes of available financial resources, investing them in production for profit. Note that financial activity as an integral part of economic activity is aimed at ensuring the systematic receipt and expenditure of monetary resources, the implementation of settlement discipline, achieving rational proportions of equity and debt capital and its most efficient use. It is proved that the management of financial activities of the enterprise is a multifaceted and complex process. In defining the essence of the concepts of «financial management» was revealed the content of the objects of financial management of the enterprise, such as financial resources management, financial management, financial management, financial relations, financial management cycle. Thus, the management of financial activities of the enterprise is always associated with a set of conditions or factors that create a situation that affects the functioning of the enterprise. It should be noted that the management of financial activities of the enterprise is a decision-making system for managing the functional subsystems of financial activities of the enterprise in terms of its main areas related to the formation, distribution and use of financial resources, search and mobilization of sources to maximize market value.

Key words: financial condition, management, enterprise, financial activity, business entity, financial relations.

Постановка проблеми. Добробут фінансового стану підприємства є важливою умовою його безперервного й ефективного функціонування. Для досягнення фінансової стабільності підприємству необхідно забезпечити постійну платоспроможність, високу ліквідність його балансу, фінансову незалежність та високу результативність господарювання.

Дослідження проблеми управління фінансовою діяльністю підприємства зумовлено тим, що фінансова діяльність є основою всієї господарської діяльності підприємства. Господарська діяльність кожного підприємства є предметом уваги багатьох учасників економічних відносин, які зацікавлені в результатах його роботи. На підставі доступної інформації вони намагаються оці-

нити його фінансовий стан. Основним інструментом для цього є фінансовий аналіз, за допомогою якого можна об'єктивно оцінити фінансовий стан підприємства, що аналізується, та за його результатами прийняти обґрунтоване рішення. У зв'язку з цим дослідження питання управління та організації фінансової діяльності підприємства набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми управління фінансовою діяльністю підприємства знайшли відображення у наукових працях таких учених, як: В.І. Аранчій, М.М. Бердар, Л.С. Мартюшева, Г.М. Азаренкова, А.М. Поддєрьогін, А.Г. Загородній, І.В. Зятковський, О.О. Терещенко, В.М. Опарін [1–10]. Більшість праць присвя-

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2269-6208>

чена теоретичним основам, а також методичним підходам із розкриття сутності та основних завдань управління фінансовою діяльністю підприємства, проте, попри значну кількість праць, присвячених дослідженню цих проблем, немає єдиного підходу до визначення управління фінансовою діяльністю підприємства, що потребує уточнення її змісту, завдань, напрямів та методів організації.

Постановка завдання. Метою статті є узагальнення теоретичних основ управління фінансовою діяльністю підприємства у сучасних умовах господарювання, а також визначення основних методів інформаційного та технічного забезпечення системи управління фінансовою діяльністю підприємства.

Виклад основного матеріалу. Підприємство являє собою самостійний господарюючий суб'єкт, створений для ведення господарської діяльності, яка здійснюється з метою отримання прибутку і задоволення суспільних потреб.

Підприємство на різних етапах своєї діяльності ставить перед собою певні цілі і завдання. Формування цих завдань залежить від поточного стану підприємства, його положення на ринку, взаємодії з іншими суб'єктами господарювання, а також внутрішніх механізмів, що зумовлюють те або інше функціонування підприємства. Для дослідження всіх перерахованих вище факторів застосовується комплексний аналіз господарської діяльності, який відповідає всім сучасним вимогам. Заключний і основний етап аналізу – аналіз фінансового стану підприємства, у процесі якого виявляється забезпеченість підприємства фінансовими ресурсами, необхідними для нормального перебігу виробничої діяльності, цілеспрямованість їх розміщення і використання, чітко визначаються фінансові відносини з іншими суб'єктами господарювання, платоспроможність самого підприємства і його ринкова стійкість [7].

Господарська діяльність підприємства нерозривно пов'язана з його фінансовою діяльністю. Підприємство самостійно фінансує напрями своїх витрат відповідно до господарських планів, розпоряджається наявними фінансовими ресурсами, вкладаючи їх у виробництво продукції з метою отримання прибутку.

До видів господарської діяльності належать (рис. 1):

- операційна діяльність, у межах якої важливо оцінити можливість підприємства продукувати грошові кошти на підтримку господарського процесу;
- інвестиційна діяльність – процес спрямування коштів на інвестиції. Показує, наскільки майбутні виробничі потужності зможуть підтримати нинішній рівень операційної діяльності та забезпечити задані рівні рентабельності і ліквідності;

- фінансова діяльність – відомості про грошові потоки фінансового характеру. Цікавим є з погляду майбутніх претензій власників і кредиторів підприємства на грошові потоки, які генеруються їм.

Фінансова діяльність як складова частина господарської діяльності спрямована на забезпечення надходження та витрачання грошових ресурсів, виконання розрахунків, досягнення доцільних пропорцій власного і позикового капіталу і найбільш ефективного його використання. Основні положення управління фінансовою діяльністю відображені на рис. 2.

Фінансова діяльність суб'єктів господарювання включає грошове та інше фінансове посередництво, страхування, а також допоміжну діяльність у сфері фінансів і страхування [4].

Також, виходячи із принципів управління фінансовою діяльністю, можна сказати, що сама фінансова діяльність відображає формування власних коштів підприємства, його доходів, залучення позикових джерел для фінансування економічної діяльності, розподіл прибутків, що утворюються в результаті цієї діяльності, їх використання на цілі розвитку підприємства.

Для виявлення глибинних причин зміни фінансового становища необхідно вивчити показники, що характеризують усі сторони діяльності підприємства: виробництво, його потенціал, організацію, реалізацію, фінансові операції, рух грошових потоків тощо. Застосування багатобічного комплексного аналізу фінансового стану підприємства створює реальні передумови для управління окремими показниками і, відповідно, для посилення їхнього впливу на поліпшення фінансового клімату.

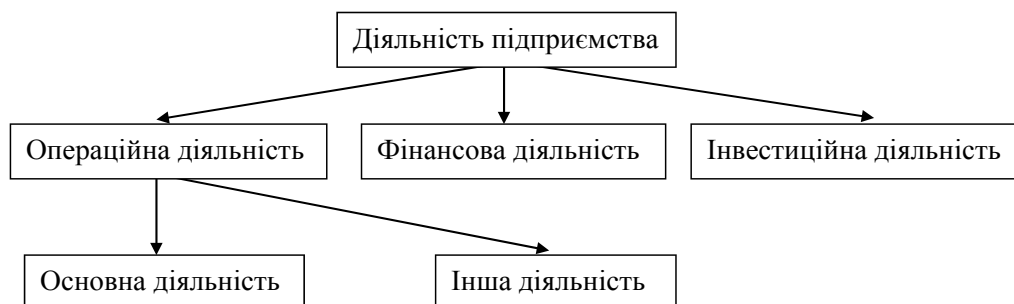


Рис. 1. Класифікація видів діяльності підприємства

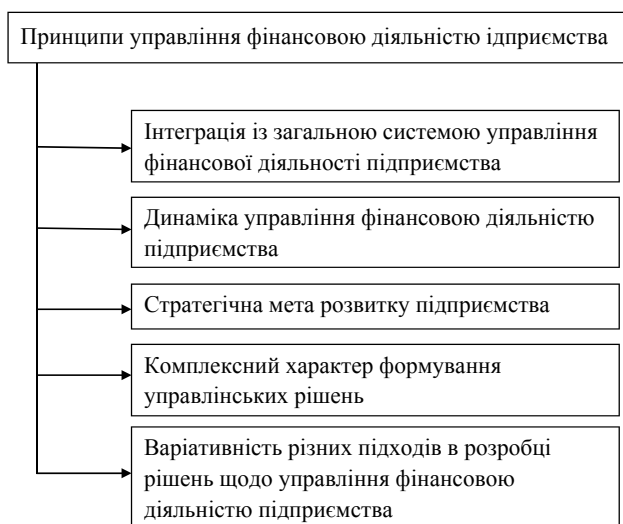


Рис. 2. Основні принципи управління фінансовою діяльністю підприємства

Фінансову діяльність підприємства необхідно аналізувати з позицій і короткострокової, і довгострокової перспектив, тому що критерії її оцінки можуть бути різними. Стан фінансів підприємства характеризується розміщенням його засобів та джерел їх формування. Фінансову ефективність роботи підприємства відбивають: забезпеченість власними оборотними коштами та їхня схоронність, стан нормованих запасів товарно-матеріальних цінностей, стан та динаміка дебіторської і кредиторської заборгованості, оборотність оборотних коштів, матеріальне забезпечення банківських кредитів, платоспроможність. Стійке фінансове становище підприємства залежить насамперед від поліпшення таких якісних показників, як продуктивність праці, рентабельність виробництва, фондовіддача, а також виконання плану з прибутку. Раціональному розміщенню коштів підприємства сприяє точна організація матеріального потоку, оперативна діяльність із прискорення грошового обороту.

Аналіз фінансового стану проводиться з метою встановлення того, наскільки ефективно використовуються фінансові ресурси, що знаходяться у розпорядженні підприємства. У зв'язку з цим аналіз фінансового стану підприємства та аналіз інших сторін його діяльності повинні взаємно доповнювати один одного.

Управління фінансовою діяльністю підприємства – це багатогранний і складний процес. Під час визначення сутності понять «управління фінансовою діяльністю», «управління фінансовими ресурсами», «фінансове управління», «фінансовий менеджмент», «фінансові відносини», «фінансовий цикл управління» слід виходити з того, що об'єктами управління фінансовою діяльністю підприємства є:

– фінансові ресурси – грошові кошти та прирівняні до них потоки, що перебувають у розпорядженні підприємства;

– джерела фінансових ресурсів, до яких належить власний капітал, зобов'язання і доходи майбутніх періодів;

– фінансові відносини, що виражають грошові зв'язки між суб'єктами економічних відносин. Тому поняття «фінансові ресурси» і «фінансові відносини» є лише складовими елементами об'єкта управління фінансовою діяльністю підприємства і не можуть комплексно його характеризувати [3].

Необхідно також відзначити, що у процесі функціонування підприємства управління фінансовою діяльністю визначається:

– здатністю підприємства своєчасно і повністю виконувати платіжні зобов'язання, що впливають із торгових, кредитних та інших операцій грошового характеру;

– ступенем забезпеченості запасів та витрат власними і позиковими джерелами їх формування, співвідношенням обсягів власних і позикових коштів;

– здатністю підприємства генерувати необхідний прибуток у процесі своєї господарської діяльності та загальною ефективністю використання активів і вкладеного капіталу;

– результативністю роботи підприємства щодо величини авансованих фінансових ресурсів або величини їх споживання у процесі виробництва.

Управлінський процес вимагає ретельного обліку соціально-психологічного чинника, який багато в чому визначає результат управлінської діяльності, однак є лише одним із численних факторів, що впливають на ефективність управління фінансовою діяльністю підприємства.

Залежно від економічних і політичних умов мети управління фінансовою діяльністю для кож-

Таблиця 1

Методи та прийоми управління фінансовою діяльністю

| Управління фінансовою діяльністю | |
|--|--|
| Методи | Прийоми |
| прогнозування, планування, оподаткування, страхування, самофінансування, кредитування, система розрахунків, система фінансової допомоги, система фінансових санкцій, система амортизаційних відрахувань, система стимулювання, принципи ціноутворення, трастові операції, заставні операції, факторинг, оренда, лізинг | кредити, позики, процентні ставки, дивіденди, котирування валютних курсів, акциз, дисконт та ін. |

ного підприємства можуть бути різні методи фінансового управління (табл. 1).

Основу інформаційного забезпечення системи фінансового управління становить будь-яка інформація фінансового характеру:

- бухгалтерська звітність;
- повідомлення фінансових органів;
- інформація банківської системи;
- інформація товарних, фондівих і валютних бірж;
- інша інформація.

Функціонування будь-якої системи фінансового управління здійснюється в межах чинного правового і нормативного забезпечення. Сюди належать: закони, укази Президента, постанови уряду, накази і розпорядження міністерств і відомств, ліцензії, статутні документи, норми, інструкції, методичні вказівки тощо.

Технічне забезпечення системи фінансового управління є самостійним і дуже важливим її елементом. Багато сучасних систем, які засновані на безпаперовій технології (міжбанківські розрахунки, взаємозаліки, розрахунки за допомогою кредитних карток та ін.), неможливі без застосування мереж ЕОМ, персональних комп'ютерів, функціональних пакетів прикладних програм. Можливо сформулювати цілу систему цілей фінансового управління, таких як:

- виживання підприємства в умовах конкурентної боротьби;
- лідерство в боротьбі з конкурентами;
- максимізація «ціни» підприємства;
- максимізація прибутку;
- забезпечення рентабельної діяльності тощо.

Висновки з проведеного дослідження.

Таким чином, управління фінансовою діяльністю підприємства завжди пов'язане із сукупністю умов або факторів, які створюють ситуацію, що впливає на функціонування підприємства.

Слід зазначити, що управління фінансовою діяльністю підприємства являє собою систему прийняття рішень щодо управління функціональними підсистемами фінансової діяльності підприємства в розрізі основних її напрямів, пов'язаних із формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів, пошуком і мобілізацією джерел коштів із метою максимізації ринкової вартості підприємства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Аранчій В.І. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ: Професіонал, 2004. 304 с.

2. Азаренкова Г.М., Журавель Т.М., Михайленко Р.М. Фінанси підприємств : навч. посіб. Київ : Знання-Прес, 2009. 299 с.

3. Бердар М.М. Фінанси підприємств : навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2010. 352 с.

4. Господарський кодекс України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>. (дата звернення: 02.07.2020).

5. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник Київ: Знання, 2007. 1072 с.

6. Зятковський І.В., Зятковська Л.І., Романів М.В. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. Чернівці: Золоті литаври, 2007. 274 с.

7. Ермолович Л.Л. Анализ финансово-хозяйственной деятельности предприятия. Минск: БГЭУ, 2001. 400 с.

8. Мартюшева Л.С., Меренкова Л.О Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва : навч. посіб. Харків. : КНЕУ, 2008. 218 с.

9. Фінанси підприємств : підручник / А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін. ; за ред. А.М. Поддєрьогіна. – Вид. 6-те, перероб. і доп. Київ. : КНЕУ, 2006. 552 с.

10. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / О.О. Терещенко, Я.І. Невмержицький, А.П. Куліш та ін.; за заг. ред. О.О. Терещенка. Київ. : КНЕУ, 2006. 312 с.

REFERENCES:

1. Aranchiy V.I. (2004). *Finansy pidpriemstv [Finances of enterprises]*. Kyiv: Profesional (in Ukrainian).

2. Azarenkova H.M., Zhuravel T.M., Mykhaylenko R.M. (2009). *Finansy pidpriemstv [Finances of enterprises]*. Kyiv: Znannya-Pres (in Ukrainian).

3. Berdar, M.M. (2010). *Finansy pidpriemstv [Finances of enterprises]*. Kyiv: TSUL (in Ukrainian).

4. Hospodarskyi kodeks Ukrainy [The Commercial Code of Ukraine] (2003, January 16). Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>. (in Ukrainian). (appeal date: 02.07.2020).

5. Zahorodniy A.H. (2007). *Finansovo-ekonomichniy slovnyk [Financial and Economic Dictionary]*. K.: Znan-nia (in Ukrainian).

6. Zyatkovskiyii I.V., Zyatkovska L.I., Romaniv, M.V. (2007). *Finansova diialnist subiektiv hospodariuvannia [Financial activities of business entities]*. Chernivtsi: Zoloti lytavry (in Ukrainian).

7. Yermolovich L.L. (2001). *Analiz finansovo-kho-zyaystvennoy deyatel'nosti predpriyatiya [Analysis of the financial and economic activities of the enterprise]*. Minsk: BGEU (in Ukrainian).

8. Martyusheva L.S., Merenkova, L.O. (2008). *Finansova diyalnist subiektiv pidpriemnytstva [Financial activity of business entities]*. Kyiv: KHNEU (in Ukrainian).

9. Poddierohin A.M. (ed.), Bilyk M.D., Buryak L.D. et al. (2006). *Finansy pidpriemstv [Finances of enterprises]*. Kyiv: KHNEU (in Ukrainian).

10. Tereshchenko O.O., Nevmerzhytskyi Ya.I., Kulish A.P. et al. (2006). *Finansova diialnist subiektiv hospodariuvannia [Financial activity of business entities]*. Kyiv: KNEU (in Ukrainian).